Voorkom keuzestress, praat met de boomkweker

Een boom kopen. Maar welke? Het aanbod is enorm. Uitgangspunt zal niet zo zeer de soort zijn, maar meer de functies die de boom moet vervullen, welke eisen aan de boom gesteld worden en vooral welke sfeer je wilt hebben op een bepaalde plek. Dit kan leiden tot keuzestress. Door doordacht te werk te gaan, weten wat je wilt en overleg met de kweker is dit te voorkomen.

Tekst: Bert Cuenen – Foto's: Golfbaan Gulbergen

Golfen is een sport, maar ook een middel. Een middel om je te ontspannen of bijvoorbeeld om te netwerken. De sfeer die men ervaart op een golfbaan is mede afhankelijk van het landschap.

Het reliëf dat door de strak geschoren frisgroene greens duidelijk tot uitdrukking komt en afgewisseld wordt door de zandbunkers is wel het meest karakteristieke van een golfbaan.

Maar zonder struik en boombeplantingen is een golfbaan niet af. Bomen en struiken geven structuur, diepte, perspectief, beschutting en verassing. Maar ze zijn vooral sfeer ondersteunend, zo niet bepalend. Een solitaire eik fungeert bijna automatisch als rustpunt in de ruimte. Het ritme van op regelmatige afstand staande zuileiken geeft juist beweging en richting aan. Een knotwilg wordt veel geassocieerd met oer-Hollands polderlandschap, een palm daarin tegen met de tropen. Loofbomen versterken de sferen van de seizoenen en daarmee de voortschrijding van de tijd. Sommigen herkennen hun eigen levenscyclus hierin. Bomen doen meer met ons, dan we kunnen bedenken.

Ondanks uitgebreide selectielijsten in boeken en catalogi, is het toegepaste sortiment bomen redelijk beperkt in Nederland. De bekende soorten met bewezen kwaliteit blokkeren vaak de weg voor bijzondere soorten en variëteiten. Verkeerd gebruik in het verleden heeft voor bepaalde soorten ook geleid tot een onderwaardering.

Stoere en onderdanig

Vooral de groeiwijze en de grootte geven de boom een bepaald karakter. Technische omschrijvingen zoals zuilvorm, eerste en tweede grootte worden gebruikelijk gehanteerd. Maar we zouden het ook anders kunnen noemen. Hangende takken duiden we al aan met treurvorm. Triest, maar het heeft ook iets onderdanigs met de neerbuigende takken. Of mogelijk een 'loser', de eeuwige strijd opgevend tegen de zwaartekracht. Hier tegenover hebben we zuilvormen, strak en doelgericht omhoog strevend. Zelfstandig maar geïsoleerd, zo lijkt het. Dan hebben we ook nog robuuste dominante bomen van de eerste grootte, die met hun horizontale takken en bladeren geen straaltje licht doorlaten aan hen die onder hun groeien. Stoer met in dit geval 'één been op de grond', niet van zijn standpunt af te krijgen en ontzag inboezemend. Schermvormige bomen lijken hun armen uit te reiken, contact zoekend met hun omgeving. Vergeten we niet de kleine bomen met fijne samengestelde bladeren en kleine bloemen. Subtiele wezens waarmee je voorzichtig omgaat. Weer andere zijn zeer bewust, vragen om aandacht met hun kleur. Ze onderscheiden zich duidelijk van hun soortgenoten met een witbont, purper, geel of grijs blad. Scheve of grillig gevormde bomen zijn romantisch. Door bomen zo te karakteriseren kun je ze gemakkelijker bij bepaalde sferen toepassen.

Boomkarakter

Bij de keuze van het assortiment hebben we ook rekening te houden met andere karaktereigenschappen van de bomen. Kunnen ze tegen kalk, droogte, natte voeten, verdichte bodem of snoeien? Veel is afhankelijk van de standplaatsfactoren en de eisen die we aan een boom stellen. Ziektegevoeligheid is doorgaans een afgeleide hiervan. Een boom kan nu eenmaal niet wandelen. Hij moet het doen met de bodem en omgeving waarin wij hem plaatsen. Heeft een boom te maken met voor hem ongunstig milieufactoren dan zal deze door stress een verzwakte weerstand krijgen en gevoeliger worden. Ziekten en plagen die altijd aanwezig zijn zullen zich dusdanig manifesteren dat de boom er niet florissant uitziet of loodje legt. De boomkweker kent doorgaans als geen ander deze karaktereigenschappen van bomen. Overleg met hem ter plaatse kan eenvoudig tot een geslaagde soortkeuze leiden.

Laat u niet afschrikken

Vanaf de laatste ijstijd, ongeveer 11.000 jaar geleden, warmt Nederland op. Klimaatverandering is geen nieuws. Met deze verandering verdwijnen en komen er planten- en diersoorten. De dwergberk en achtster zijn verdwenen en de eik en de beuk zijn gekomen. Ook schimmels en insecten verplaatsen zich en met hen de natuurlijke vijanden. Vooral tijd is een belangrijke factor. Met de eik zijn wel zo'n veertig insectensoorten meegekomen. De eik en de insecten zijn door co-evolutie in balans met elkaar geraakt. Is er nu een nieuw insect of schimmel op een boom aanwezig dan krijgt deze tegenwoordig de volle aandacht van de (vak-)pers. Hoge actualiteitswaarde en de bevestiging van het bestaansrecht van bepaalde instanties ligt hieraan ten grondslag. Of het nu een eikenprocessierups of de kastanjemineermot is, ze komen meteen in de 'paniek'toptien. Vele laten zich daardoor afschrikken en kiezen niet meer voor deze boomsoorten. Maar de eikenprocessierups is niets nieuws. Eind achttienhonderd kwamen er ten zuiden van de grote rivieren ook veel voor. Na een paar zomers was men het insect vergeten. Gelukkig is men de koning van de zandgronden blijven aanplanten en kunnen we nu genieten van volwassen zomereiken. Je moet de natuur de kans geven om zelf het evenwicht weer te creëren. De natuurlijke vijand is doorgaans wat trager, het is een kwestie van geduld. En een voorjaar met koude nachten zoals dit jaar blijkt meer effect te hebben dan bacteriepreparaten die ook de eikenpage doodt.

'Aanschaf' keuzestress

De eenentwintigste eeuw kenmerkt zich onder andere door het enorme aanbod op welk gebied dan ook. Of het nu melk, cola, fastfood, tandpasta, een PC of mobieltje is, je moet een keuze maken uit een overweldigend scala van alternatieven. Dit leidt tegenwoordig tot een nieuw fenomeen 'keuzestress'. Ook bij bomen is het vaak moeilijk uit de veelheid van soorten en variëteiten te kiezen. Daarbij komt nog dat we met levend materiaal te doen hebben dat voor een lange periode bepaalde functies moet vervullen. Keuzestress is bij de aanschaf van bomen te voorkomen door van te voren doordacht te werk te gaan. Het gaat wellicht voor ieder boekwerk te ver alles te beschrijven waar je rekening mee zou kunnen en moeten houden. Weet wat je wilt en overleg met de kweker wat de mogelijkheden zijn.

Bert Cuenen, Boomkwekerij Cuenen in Arcen, telefoon (077) 4739050, www.bertcuenen.nl